YTML@Night

Muziek maken waar jongeren al zijn

Programmaplan voor scholen
Young Talent Music Lab | 2026–2027

Voor scholen

Scholen kijken verschillend naar muziekeducatie. Een basisschool stelt andere vragen dan een VO-school, een MBO-instelling of een hogeschool. YTML@Night is daarom niet ontwikkeld als één vast lespakket, maar als een methode die kan aansluiten bij leeftijd, niveau, onderwijsomgeving en ontwikkelbehoefte van leerlingen en studenten.

In dit programmaplan beschrijven we de uitgangspunten van die methode en de manier waarop zij in de praktijk kan worden toegepast. Daarbij kijken we naar de wetenschappelijke en pedagogische onderbouwing, maar ook naar ervaringen met andere @Night-initiatieven en wat daarvan geleerd kan worden.

Vervolgens gaat het om de praktische vragen die voor scholen minstens zo belangrijk zijn: werkt het? Is er een heldere lesopbouw en planning? Kunnen beginners en gevorderden naast elkaar deelnemen? Welke rol speelt digitale ondersteuning? Hoe worden ontwikkeling, normering en certificering zichtbaar en hoe kan een deelnemer vervolgens doorstromen, bijvoorbeeld naar de Young Talent Jazz Band?

Ook de leerling zelf staat centraal: het programma en materiaal moeten aantrekkelijk, herkenbaar en uitnodigend zijn om mee te doen én terug te komen.

Tot slot maken we concreet wat invoering betekent: van pilot en jaarplanning tot organisatie en kostenplaatje.

De pagina’s hierna werken deze onderdelen één voor één uit.

Wat hebben we nu weer voor iets?

Scholen worden nogal eens benaderd met projecten, pilots, programma’s en samenwerkingen. Vaak met een goed verhaal en soms met een minder prettig gevolg: nog voordat het project begonnen is, heeft iemand van de school er werk bij.

YTML@Night is niet bedacht om dat rijtje langer te maken.

Het idee begint eigenlijk met iets heel eenvoudigs. Overdag zitten schoolgebouwen vol jongeren. Aan het einde van de middag gaan de leerlingen naar huis en worden veel lokalen, aula’s en soms uitstekend uitgeruste muziekruimtes nauwelijks meer gebruikt. Diezelfde middag lopen er jongeren het gebouw uit die thuis gitaar spelen, beats maken, zingen, al jaren trompet spelen of best eens achter een drumstel zouden willen zitten. Een deel van hen vindt zelf de weg naar een muziekschool, vereniging, band of andere plek om verder te komen. Een ander deel niet.

Waarom zouden we wachten tot al die jongeren zelf de weg naar muziek vinden?

We kunnen de muziek ook brengen naar de plek waar de jongeren al zijn.

Dat is YTML@Night.

Young Talent Music Lab organiseert na schooltijd en in de vroege avond een muziekprogramma waarin jongeren kunnen ontdekken, proberen, spelen en optreden. In het ene lokaal kan iemand voor het eerst een basgitaar vasthouden. Een paar deuren verder repeteert een combo. Elders wordt gezongen, gewerkt aan ritme en harmonie of uitgezocht waarom een nummer muzikaal eigenlijk zo goed in elkaar zit. In de aula kan aan het einde van de avond of van een projectperiode een klein podium ontstaan.

Niet iedere leerling hoeft hetzelfde te doen en niet iedereen hoeft op hetzelfde niveau te beginnen. Sterker nog: dat zou tamelijk onmuzikaal

zijn. In een echte band zijn de spelers immers ook niet allemaal op hetzelfde moment begonnen en hebben ze niet allemaal dezelfde rol.

YTML zorgt voor het muziekprogramma, de coaches en de muzikale organisatie. Met de school spreken we vooraf af welke ruimtes kunnen worden gebruikt, voor welke leerlingen het programma bedoeld is en wat praktisch nodig is. We werken bij voorkeur samen met één docent of medewerker van de school als co-host: iemand die de leerlingen en het gebouw kent en voor hen een vertrouwd gezicht is.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat een docent er een tweede baan als organisator van een avondprogramma bij krijgt.

Een school kan er overigens ook voor kiezen om YTML@Night niet in het eigen gebouw te organiseren. Dan komen de leerlingen naar YTML en vindt hetzelfde principe plaats in ruimtes die specifiek voor muziek maken, repeteren en optreden zijn ingericht. Ook daarbij zien we graag iemand vanuit de school betrokken als co-host.

YTML@Night kent daarmee twee vormen: wij komen naar de school, of de school komt naar ons. Het uitgangspunt blijft hetzelfde.

De school kent haar leerlingen. YTML organiseert de muziek.

Geen avondvulling

Daarmee is nog niet gezegd dat iedere activiteit die jongeren leuk vinden automatisch een goed YTML@Night-programma is.

Een open deur, een paar instrumenten en een aardige muzikant leveren misschien een gezellige woensdagavond op. Dat is niet genoeg.

Als we zeggen dat YTML@Night over muzikale ontwikkeling gaat, moet er ook daadwerkelijk iets te ontwikkelen zijn. Jongeren moeten vaker kunnen terugkomen, nieuwe dingen leren, met anderen leren spelen, moeilijker repertoire aankunnen, zelfstandiger worden en ervaren wat er gebeurt wanneer je met muziek een podium op gaat.

Dat betekent dat YTML@Night twee eigenschappen moet combineren die op het eerste gezicht bijna met elkaar botsen.

De voordeur moet gemakkelijk open kunnen.

Maar achter die voordeur moet een serieus muziekprogramma liggen.

Een leerling hoeft dus niet eerst auditie te doen om eens een instrument te proberen. Maar wanneer diezelfde leerling drie maanden later in een band speelt, mag van hem of haar wel worden verwacht dat er geoefend wordt, dat afspraken worden nagekomen en dat de andere bandleden niet iedere week hoeven af te wachten of de bassist verschijnt.

Laagdrempelig betekent bij YTML niet: vrijblijvend.

Dat onderscheid is belangrijk. Het bepaalt ook hoe we het programma willen opbouwen: ruimte om te ontdekken voor wie nog niet weet wat hij of zij wil, én een duidelijke ontwikkellijn voor jongeren die verder willen.

Eerst een plek om te spelen

Er is een vergelijking die binnen Young Talent Music Lab al langer helpt om uit te leggen wat we willen bereiken. Niet omdat muziek voetbal is, maar omdat de volgorde interessant is.

Johan Cruijff vroeg een kind ook niet eerst om zijn voetbal-cv

Een Cruyff Court begint niet met talentselectie.

Er ligt een goede, herkenbare en toegankelijke plek in de wijk. Kinderen en jongeren kunnen er sporten, elkaar ontmoeten en meedoen. De Cruyff Foundation beschrijft de Courts zelf niet alleen als sportvelden, maar als ontmoetingsplekken waar kinderen vriendschappen sluiten, leren samenwerken, hun talenten kunnen ontdekken en ervaren wat winnen en verliezen betekent. De programmering en begeleiding rond zo'n Court zijn daarbij nadrukkelijk onderdeel van het concept; het is dus niet simpelweg een hek om een voetbalveld.

Dat laatste is voor YTML misschien wel het interessantste.

De kracht zit niet in de keuze tussen **vrij spelen óf begeleiding**. Beide zijn nodig. Er moet een plek zijn waar een jongere zonder ingewikkelde toelatingsprocedure kan beginnen, maar er moeten ook mensen en een programma zijn waardoor iemand verder kan komen.

Voor muziek hebben we die volgorde nogal eens omgedraaid.

Kies eerst een instrument. Neem les. Leer noten lezen. Oefen thuis. Doe eventueel een examen. En wanneer je voldoende kunt, komt ergens verderop misschien het moment waarop je met andere jonge musici echt gaat spelen.

Voor sommige kinderen en jongeren werkt die route uitstekend. We willen daar dan ook niets van afdoen. Muziekscholen, particuliere docenten, harmonie- en fanfareverenigingen, koren en conservatoria vervullen ieder een belangrijke rol.

Maar het is niet de enige mogelijke volgorde.

YTML wil óók aan de andere kant kunnen beginnen.

Ga spelen.

Ontdek een instrument doordat je het in handen krijgt. Ontdek ritme doordat iemand naast je een groove speelt. Begrijp een akkoord niet alleen omdat het op papier wordt uitgelegd, maar omdat je hoort wat er gebeurt wanneer één noot verandert. Ervaar hoe lastig het is om met vier mensen tegelijk op de eerste tel te beginnen. En ontdek vooral dat muziek maken met anderen iets anders is dan thuis in je eentje oefenen.

Tijdens dat spelen wordt vervolgens vanzelf iets zichtbaar.

De ene jongere vindt het leuk en komt af en toe terug. Een ander blijkt iedere week voor de deur te staan. Een derde speelt al jaren en zocht vooral andere jongeren om mee te spelen. En soms loopt er iemand binnen die zichzelf nooit als muzikaal talent heeft beschouwd, terwijl een coach na een paar weken iets anders begint te horen.

Je hoeft talent niet altijd eerst te vinden om het een kans te geven. Soms moet je eerst een plek maken waar het zichtbaar kan worden.

Dat is de Cruyff Court-gedachte achter Young Talent Music Lab.

YTML@Night maakt het mogelijk die gedachte niet alleen op één centrale muziekplek uit te voeren, maar ook dichter bij jongeren te brengen. Scholen zijn daarvoor interessant omdat ze al midden in hun dagelijks leven staan. De ruimte bestaat. De jongeren kennen de plek. En in veel gevallen is er al veel meer aanwezig dan we denken: een muzieklokaal, instrumenten, een aula, een enthousiaste docent, een schoolband die ooit bestond of een groep leerlingen die elkaar nog niet eens als muzikanten kent.

Wij zijn overigens niet de eersten die zien dat een schoolgebouw na de laatste les een tweede leven kan hebben. In Rotterdam is **Albeda @night** daarvan een interessant voorbeeld. Albeda begon in 2024 op de Rosestraat met een vrije woensdagavond en stelt de locatie inmiddels op dinsdag, woensdag en donderdag tot 21.30 uur open voor studenten, oud-studenten en

mensen uit de buurt. Partners komen daarbij naar de school toe voor activiteiten, ondersteuning, cursussen en ontmoeting. Het uitgangspunt is eenvoudig: niet voor iedere vraag mensen naar een ander loket sturen, maar aanbod naar een vertrouwde plek brengen.

YTML@Night is nadrukkelijk geen kopie van Albeda @night. Albeda biedt een veel breder sociaal en educatief programma en richt zich bovendien vanuit een mbo-instelling op een andere context. Maar één ervaring is voor ons bijzonder relevant: een onderwijsgebouw hoeft na de laatste les niet op te houden een plek voor jongeren te zijn. Het kan juist dan een andere functie krijgen.

En er is nog iets wat we van zulke initiatieven moeten leren. Een goed idee alleen is niet voldoende. Albeda werkt met verschillende professionele partners en organiseert het aanbod op een locatie die ook daadwerkelijk langdurig open kan zijn. Reacties rond activiteiten zijn positief en het programma is sinds de pilot uitgebreid, maar dat is nog iets anders dan onafhankelijk bewijs dat ieder @night-concept automatisch werkt.

Voor YTML betekent dat dat we niet mogen volstaan met de constatering dat lege lokalen en jonge muzikanten een mooie combinatie lijken.

Een goed idee op papier is nog geen goed programma op woensdagavond.

De echte vragen beginnen daarna pas.

Komen leerlingen daadwerkelijk? Komen ze na de eerste nieuwsgierigheid ook terug? Kunnen beginners en gevorderde spelers in dezelfde omgeving terecht zonder dat de één zich verveelt en de ander verdrinkt? Is er voldoende tijd om iets te leren? Kunnen leerlingen ook thuis verder met materiaal? Hoe maken we ontwikkeling zichtbaar zonder van een buitenschools muziekprogramma opnieuw school te maken? En misschien de meest praktische vraag van allemaal: kan een school hieraan meedoen zonder dat de organisatie uiteindelijk alsnog op het bureau van een overbelaste docent terechtkomt?

Die vragen bepalen de methode van YTML@Night.

En precies daar komt naast de Cruyff Court-gedachte een tweede belangrijke inspiratiebron in beeld: **El Sistema**.

Waar de Cruyff Court-metafoor ons helpt nadenken over de voordeur — toegankelijk, dichtbij en beginnen met dóén — helpt El Sistema ons bij een andere vraag:

wat moet er gebeuren wanneer een jongere eenmaal binnen is?

El Sistema: samenspelen is niet de beloning aan het einde

El Sistema begon in Venezuela in de jaren zeventig en groeide uit tot een internationaal bekend model waarin kinderen en jongeren gezamenlijk muziek maken, veelal in orkesten en ensembles. Inmiddels bestaan in tal van landen programma’s die zich door delen van die aanpak laten inspireren.

Voor YTML@Night is niet zozeer de omvang of de geschiedenis van El Sistema interessant. Het is vooral één andere gedachte die ons aanspreekt: **samen muziek maken hoeft niet de beloning te zijn die pas komt nadat een leerling lang genoeg les heeft gehad. Samenspelen kan juist een manier zijn om te leren.**

Dat klinkt misschien als een subtiel verschil. In de praktijk verandert het bijna alles.

Een leerling die alleen muziekles krijgt, moet vaardigheden ontwikkelen om die later met anderen te kunnen gebruiken. In een ensemble ontstaat een deel van die vaardigheden juist doordat anderen er zijn. Je moet luisteren. Je moet op tijd beginnen. Je merkt onmiddellijk wanneer jouw tempo niet overeenkomt met dat van de drummer. Je ontdekt waarom het vervelend is wanneer iemand zijn partij niet kent. Je hoort dat drie eenvoudige noten soms belangrijker zijn dan twintig moeilijke.

En er gebeurt nog iets: iemand die iets beter kan, kan iemand helpen die net begint.

Dat principe van gezamenlijk leren, herhaling, regelmaat, muzikale uitdaging en optreden komt terug in veel Sistema-geïnspireerde programma's. Het is inmiddels ook behoorlijk onderzocht. Een overzicht van dertig wetenschappelijke studies naar El Sistema en daarvan afgeleide programma's laat zien dat de sterkste aanwijzingen liggen bij **muzikale ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling**. Voor claims over bijvoorbeeld betere schoolprestaties en cognitieve ontwikkeling is het bewijs aanzienlijk minder overtuigend.

Dat onderscheid vinden we belangrijk.

YTML@Night hoeft muziek niet belangrijker te maken door te beloven dat leerlingen er betere cijfers van krijgen.

Goed leren luisteren, spelen, zingen, creëren en samenspelen is op zichzelf al voldoende reden om een goed muziekprogramma te maken.

Dat jongeren daarbij ook leren samenwerken, verantwoordelijkheid dragen, doorzetten, naar anderen luisteren en voor een groep durven staan, is bijzonder waardevol. Maar we hoeven van muziek geen wondermiddel te maken.

Onderzoek naar muziekdeelname laat overigens wel degelijk sociale en emotionele effecten zien. Een recente meta-analyse met gegevens van meer dan 18.000 deelnemers vond gemiddeld kleine tot middelgrote positieve effecten op sociale en emotionele uitkomsten. Ook onderzoek naar Sistema Scotland – waar het Big Noise-programma al jarenlang onafhankelijk wordt gevolgd – beschrijft het belang van plezier in het muziek maken, relaties met begeleiders, structuur en routine, het gevoel ergens bij te horen en regelmatige mogelijkheden om te laten horen wat deelnemers hebben geleerd.

Dat laatste herkennen we sterk.

Een optreden is bij YTML daarom niet het feestje dat we organiseren wanneer het leren klaar is.

Het optreden ís onderdeel van het leren.

Wie voor publiek speelt, ontdekt dingen die in een repetitielokaal verborgen blijven. Een inzet die tijdens de repetitie altijd goed ging, gaat ineens mis. Iemand speelt te hard. Een solo lukt beter dan ooit. De band raakt even de weg kwijt en vindt elkaar toch weer terug.

Daarna begint de interessante vraag: wat nemen we daarvan mee naar de volgende repetitie?

Daarom werkt YTML vanuit een eenvoudige terugkerende beweging:

repeteren → spelen → terugkijken → opnieuw spelen.

Geen eindstation. Iedere keer opnieuw.

Dat noemen we binnen YTML: **altijd iets winnen**.

Niet omdat ieder optreden goed gaat. Juist niet. Een gemiste inzet, een mislukte solo of een optreden waar de zenuwen winnen van de voorbereiding hoort bij muziek maken. Als een jonge musicus na afloop begrijpt wat er

gebeurde en die ervaring meeneemt naar de volgende repetitie, is er iets geleerd.

El Sistema kopiëren? Liever niet.

De internationale belangstelling voor El Sistema heeft ook een keerzijde gehad. Het succesverhaal werd soms zo aantrekkelijk verteld dat kritiek op de methode er nauwelijks meer tussen paste.

Die kritiek is er wel.

Onderzoekers wijzen onder andere op programma's die te sterk door de docent worden gestuurd, te weinig ruimte laten voor de muzikale voorkeuren en creativiteit van jongeren, of voornamelijk vanuit een klassieke West-Europese orkesttraditie denken. De grote review van Sistema-onderzoek trekt daarom een belangrijke conclusie: succesvolle toepassing vraagt juist om aanpassing aan **de leerling, de lokale omgeving en de gemeenschap**. De onderzoekers pleiten bovendien voor meer ruimte voor creativiteit, zelfexpressie, eigen initiatief en verschillende muzikale tradities.

Dat is voor YTML geen voetnoot. Het is een waarschuwing.

Rotterdam is Caracas niet. Een gospelkoor is geen jeugdorkest. Een vijftienjarige beatmaker hoeft niet eerst Mozart te leren waarderen voordat wij zijn muzikale belangstelling serieus nemen. En een leerling die uitstekend op gehoor speelt maar nauwelijks noten leest, begint niet muzikaal op nul.

YTML@Night neemt daarom principes over waar ze bruikbaar zijn, maar bouwt een eigen methode.

We willen de kracht van gezamenlijk muziek maken, regelmaat, goede begeleiding, ambitie en optreden combineren met iets wat minstens zo belangrijk is: **de muziekwereld waarin jongeren zelf leven.**

Dat betekent niet dat leerlingen uitsluitend mogen spelen wat ze al kennen. Talentontwikkeling betekent ook kennismaken met muziek die je nog nooit gehoord hebt. Een goede coach kan een leerling vanuit hiphop naar funk brengen, vanuit gospel naar jazz, vanuit pop naar soul of vanuit een eenvoudige beat naar een ritmisch idee waar hij zelf nooit op gekomen zou zijn.

Maar die beweging begint met nieuwsgierigheid, niet met de mededeling dat de docent alvast heeft besloten wat goede muziek is.

Eerst doen. Dan begrijpen. En dan beter doen.

Daarmee komen we bij de eigenlijke methode van YTML@Night.

We willen voorkomen dat een leerling die muziek wil maken eerst een lange theoretische aanloop moet nemen. Maar het tegenovergestelde is evenmin aantrekkelijk. Alleen maar lekker spelen zonder ooit te begrijpen wat je doet, levert op termijn ook een plafond op.

Daarom draaien we theorie en praktijk niet tegen elkaar uit.

Een leerling kan bijvoorbeeld eerst een baslijn horen en proberen mee te spelen. Daarna bekijken we wat er eigenlijk gebeurt. Waar zit de eerste tel? Waarom voelt de groove anders wanneer een noot net vóór de tel wordt gespeeld? Welke akkoorden liggen eronder? Wat gebeurt er wanneer de bassist één toon verandert?

En daarna wordt het opnieuw gespeeld.

Horen. Proberen. Begrijpen. Toepassen. Samenspelen.

Dat is in de kern wat we voorlopig **Muziektheorie 3.0** noemen.

De naam is een beetje brutaal bedoeld. We beweren niet dat de muziektheorie opnieuw moet worden uitgevonden. Een C-majeurakkoord is bij YTML nog steeds hetzelfde C-majeurakkoord.

Wat we wél willen veranderen is de volgorde waarin een leerling ermee kennismaakt.

Theorie wordt geen apart vak waarvan een jongere later hopelijk ontdekt waarom het nuttig was. Theorie helpt een muzikaal probleem oplossen dat zich tijdens het spelen daadwerkelijk voordoet.

Waarom klinkt dit akkoord hier niet goed? Hoe weet ik wanneer ik moet invallen? Wat bedoelt iemand met een bridge? Waarom klinkt deze solo alsof hij wel bij het nummer hoort en de mijne alsof ik op een ander podium sta?

Dán wordt theorie gereedschap.

Voor jongere kinderen kan hetzelfde uitgangspunt een heel andere vorm krijgen. Daar hebben we met **BeJazzled en de kaartenmethode** al een bruikbare ingang voor: korte, concrete muzikale opdrachten waarbij luisteren, bewegen, herkennen, proberen en samenspelen vooropstaan. Een kind hoeft niet eerst een hoofdstuk te lezen voordat er iets klinkt.

Bij oudere of verder gevorderde deelnemers kan dezelfde gedachte veel dieper gaan. Harmonie, vormleer, gehoortraining, improvisatie, arrangeren en uiteindelijk zelfstandig repertoire analyseren kunnen allemaal binnen dezelfde leerlijn passen.

Daarmee ontstaat geen aparte pedagogiek voor basisschool, VO, MBO en HBO.

De muzikale vraag wordt moeilijker. Het principe blijft hetzelfde.

Niet iedereen hoeft dezelfde partij te kunnen spelen

Dat brengt ons bij een probleem dat iedere muziekdocent onmiddellijk zal herkennen.

Op papier is een groep van twaalf leerlingen overzichtelijk. In werkelijkheid zit er misschien iemand tussen die vorige week voor het eerst een keyboard aanraakte, iemand die vijf jaar saxofoonles heeft en een drummer die zichzelf alles via YouTube heeft aangeleerd en ritmisch iedereen voorbij speelt.

Die drie in één groep zetten en vervolgens dezelfde opdracht geven, is geen differentiatie. Het is hopen op een wonder.

YTML@Night moet daarom vanaf het ontwerp rekening houden met verschillende niveaus.

Dat betekent niet dat we iedere leerling voortdurend apart zetten.

Juist muziek biedt een mogelijkheid die bij veel andere vakken moeilijker te organiseren is: **verschillende niveaus kunnen tegelijkertijd bijdragen aan hetzelfde resultaat.**

Een beginnende bassist kan in een nummer grondtonen spelen. Een verder gevorderde bassist kan dezelfde harmonische structuur gebruiken voor een complete groove. Een beginnende toetsenist speelt misschien twee akkoorden. Een gevorderde speler voegt voicings, fills of een improvisatie toe.

Ze spelen hetzelfde nummer.

Ze leren niet hetzelfde.

Dat principe bestaat ook in de Nederlandse ensemblepraktijk. In landelijke raamleerplannen voor blaasinstrumenten wordt expliciet rekening gehouden met musici van verschillende niveaus binnen ensembles en met partijen die qua moeilijkheid aansluiten bij wat een speler aankan. Het niveau van het

ensemble hoeft dus niet automatisch het niveau van iedere individuele partij te zijn.

Voor YTML@Night betekent dit dat we niet primair willen denken in hokjes als *beginner, gemiddeld en gevorderd*, maar in wat een deelnemer **op dat moment zelfstandig muzikaal kan doen**.

Kan iemand een eenvoudige partij vasthouden? Kan hij luisteren terwijl hij zelf speelt? Kan zij zelfstandig een nummer voorbereiden? Kan iemand improviseren? Kan een deelnemer een minder ervaren speler helpen zonder zelf te stoppen met leren?

Die verschillen mogen zichtbaar zijn.

Sterker nog: we kunnen ze gebruiken.

Peer learning betekent immers niet dat de beste leerling voortaan gratis docent wordt. Het betekent dat jongeren ook van elkaar kunnen leren en dat een ensemble zo wordt ingericht dat verschillende bijdragen ertoe doen.

Daarmee ontstaat iets wat voor YTML@Night essentieel is:

je hoeft niet allemaal even goed te zijn om samen goed te kunnen worden.

En precies daarom kan één schoolgebouw op één avond ruimte bieden aan iemand die voor het eerst muziek probeert én aan iemand voor wie de volgende stap misschien de Young Talent Jazz Band is.

Oké, maar hoe ziet zo'n avond er dan werkelijk uit?

Tot nu toe klinkt YTML@Night misschien nog als een methode. Voor een leerling moet het vooral voelen als een plek waar iets gebeurt.

Stel: de lessen zijn afgelopen. Niet het hele schoolgebouw blijft open. We gebruiken alleen de ruimtes die nodig zijn en die daarvoor geschikt zijn. In het ene lokaal staan instrumenten klaar om uit te proberen. In een ander lokaal wordt gezongen. Uit het muzieklokaal komt een band die voor de derde keer probeert dezelfde break met z'n allen goed te krijgen. In de aula wordt later op de avond gespeeld voor wie wil luisteren.

Niet iedere leerling volgt hetzelfde programma en ook niet iedereen komt met hetzelfde doel binnen.

Iemand die nog nooit een instrument heeft gespeeld, moet gewoon kunnen binnenlopen en iets kunnen proberen. Niet eerst een formulier, intakegesprek en instrumentkeuze. Pak die gitaar maar eens. Ga achter het drumstel zitten. Probeer een keyboard. Zing mee. Ontdek eerst maar eens of er iets gebeurt waardoor je volgende week terug wilt komen.

Voor een leerling die al drie jaar saxofoon speelt, zou zo'n avond juist behoorlijk saai zijn. Die zoekt geen kennismakingsworkshop maar andere muzikanten, repertoire, een goede coach en een reden om thuis zijn partij wél voor te bereiden.

YTML@Night moet beide jongeren iets kunnen bieden.

Daarom denken we niet aan één workshop die iedere woensdag door het gebouw trekt, maar aan **meerdere muzikale plekken die tegelijkertijd kunnen functioneren**. Welke dat precies zijn, hangt af van de school, de beschikbare ruimtes en vooral van de jongeren die er komen.

Op de ene locatie kunnen dat bijvoorbeeld *Ontdek een instrument*, een Band Lab, Muziektheorie 3.0 en een Vocal/Gospel-groep zijn. Op een andere school blijkt misschien juist behoefte aan songwriting, beats, een blazersgroep of een bestaande schoolband die eindelijk structurele begeleiding krijgt.

We willen dus geen vrachtwagen met een kant-en-klaar programma uitladen en vervolgens verbaasd zijn wanneer de helft niet wordt gebruikt.

De school kent haar leerlingen. YTML moet goed genoeg zijn om daar muzikaal iets mee te kunnen.

Binnenlopen mag. Blijven betekent iets.

Er zit wel een grens aan vrijblijvendheid.

Wie een keer wil kijken of drummen leuk is, hoeft zich niet voor een half jaar vast te leggen. Daarvoor moet ruimte blijven. Maar een band waarin iedere woensdag andere muzikanten verschijnen, wordt nooit een band. Een gospelgroep kan niet naar een optreden toewerken wanneer niemand weet wie er volgende week zingt.

Daarom krijgt YTML@Night in feite twee snelheden.

Er is een **open kant**: ontdekken, luisteren, proberen, jammen en kennismaken. Daar mag de drempel zo laag mogelijk zijn.

En er is een **programmakant**: jongeren die terugkomen, kiezen voor een band, ensemble, vocal group of ander traject en gaan gedurende een afgesproken periode ergens naartoe werken.

Niet naar een certificaat omdat er toevallig tien weken voorbij zijn.

Naar iets muzikaals.

Een nummer dat eerst niet lukte. Een eigen arrangement. Een eerste improvisatie. Een optreden op school. Een kleine showcase. Misschien uiteindelijk een concert buiten de school.

Daarmee krijgt tijd betekenis. Tien bijeenkomsten zijn niet tien losse woensdagavonden, maar kunnen samen één muzikale beweging vormen: kennismaken, kiezen, repeteren, beter worden en iets laten horen.

Hoe lang zo’n blok precies moet duren en hoeveel contacttijd daarvoor nodig is, willen we niet op papier verzinnen voordat we het hebben getest. De internationale programma’s waarop we ons deels baseren zijn vaak aanzienlijk intensiever dan één lichte activiteit per week. We kunnen dus niet zomaar aannemen dat dezelfde effecten ontstaan wanneer jongeren af en toe langskomen.

Dat moet de pilot uitwijzen.

Maar één uitgangspunt staat wel vast:

talentontwikkeling vraagt herhaling.

Een jongere die één keer fantastisch drumt, heeft ons iets laten horen. Een jongere die terugkomt, oefent, met anderen leert spelen, feedback verwerkt en na tien weken beter speelt, heeft zich ontwikkeld.

Dat verschil willen we kunnen zien.

Een telefoon hoeft tijdens muziek maken niet altijd in de tas

Ook buiten de YTML@Night-bijeenkomst moet een jongere verder kunnen.

Daarvoor willen we digitaal materiaal ontwikkelen dat niet probeert de coach of het ensemble te vervangen, maar juist zorgt dat de gezamenlijke tijd beter wordt gebruikt.

Een leerling kan bijvoorbeeld via een QR-code een nummer of fragment openen, de eigen partij horen, met een backing track oefenen, het tempo verlagen of juist zonder zijn eigen partij meespelen. Bij Muziektheorie 3.0 kan dezelfde omgeving worden gebruikt om te luisteren naar een groove,

akkoordenschema of songvorm voordat er überhaupt een theoretische term verschijnt.

De telefoon wordt dan geen digitaal schoolboek van tweehonderd pagina’s.

Hij wordt gereedschap.

Voor jongere deelnemers kan hetzelfde principe veel tastbaarder worden gebruikt. Binnen BeJazzled kan een kaart bijvoorbeeld aanleiding geven om iets te luisteren, een ritme na te doen, een instrument te ontdekken of samen een muzikale opdracht uit te voeren. Bij oudere deelnemers kan daar een QR-code, backing track, korte video of eigen opname bijkomen.

De vorm verandert met de leeftijd en het niveau. De didactische gedachte blijft dezelfde:

doen → ontdekken → begrijpen → opnieuw doen.

En ook hier geldt dat wij niet vooraf vanuit een vergaderkamer gaan bepalen wat jongeren aantrekkelijk vinden. Materiaal dat volgens volwassenen “heel leuk voor jongeren” is, heeft soms de hinderlijke eigenschap dat jongeren daar zelf anders over denken.

Dus testen we het met hen.

Snapt een leerling binnen een minuut wat de bedoeling is? Wil hij het proberen? Klinkt er binnen een paar minuten daadwerkelijk muziek? Kan dezelfde opdracht eenvoudiger én moeilijker worden gemaakt? En helpt het uiteindelijk om beter met anderen te spelen?

Als het antwoord te vaak nee is, ligt dat niet automatisch aan de leerling.

Dan moeten wij beter materiaal maken.

‘Hij was er bijna altijd’ is geen ontwikkelverslag

Als YTML@Night serieus over ontwikkeling spreekt, moeten we uiteindelijk ook kunnen laten zien **wat er ontwikkeld is**.

Niet met een rapport vol cijfers. En ook niet door iedere deelnemer na tien bijeenkomsten hetzelfde certificaat te geven.

We willen per deelnemer kunnen volgen wat iemand muzikaal steeds zelfstandiger kan: op het instrument of met de stem, in ritme en gehoor, in muzikaal begrip, in samenspel, in improvisatie en creativiteit, in voorbereiding en uiteindelijk op een podium.

Daarvoor ontwikkelen we een eenvoudig **YTML-ontwikkelprofiel**.

Bestaande Nederlandse A-B-C-D-niveaus en raamleerplannen kunnen daarbij nuttige ijkpunten zijn, met name waar die voor instrumentale ontwikkeling al goed zijn uitgewerkt. Maar YTML gaat niet doen alsof een eigen getuigschrift automatisch een officieel landelijk A-, B-, C- of D-diploma is. Waar officiële examinering wenselijk is, moet die ook volgens de daarvoor geldende eisen worden georganiseerd.

Het YTML-profiel heeft een ander doel.

Het moet een jonge musicus, een coach en eventueel een ouder of school kunnen laten zien: **hier stond je, dit kun je inmiddels en dit zou een volgende stap kunnen zijn.**

Voor sommigen is die volgende stap gewoon doorgaan met de band op school. Voor anderen een muziekschool, vereniging, vervolgopleiding of een ander ensemble.

En voor een deel van de jonge musici kan die volgende stap binnen YTML liggen.

Bijvoorbeeld de **Young Talent Jazz Band**.

Niet omdat iemand een papiertje heeft verzameld, maar omdat muzikaal niveau, samenspel, motivatie en zelfstandigheid laten zien dat die stap logisch wordt.

Zo ontstaat tussen een eerste kennismaking met een instrument en een serieus podium geen lopende band waarop iedereen dezelfde kant op moet.

Er ontstaat een route.

En je mag onderweg ook gewoon besluiten dat muziek vooral heel erg leuk is.

Wat moet de school allemaal doen?

Zo weinig mogelijk.

Maar niet helemaal niets.

Een muziekprogramma in een schoolgebouw organiseren zonder dat de school daar iets van merkt, bestaat niet. Iemand moet weten wie er in het gebouw is. Er moeten afspraken zijn over toegang, toezicht, veiligheid, afsluiten, instrumenten, schoonmaak en wat er gebeurt wanneer er iets misgaat. Als jongeren van buiten de eigen school welkom zijn, worden die afspraken nog belangrijker.

Dat moeten we dus goed regelen.

Maar het verschil zit in **wie het programma draagt**.

YTML@Night vraagt niet aan een docent om na zijn lessen ook nog bands samen te stellen, muziekcoaches te zoeken, repetitieschema’s te maken, instrumenten te regelen, deelnemers achter hun broek te zitten en drie maanden later een optreden te organiseren.

Dat is óns werk.

YTML zorgt voor het programma, de muziekprofessionals, de inhoudelijke voorbereiding, de indeling van de activiteiten en de muzikale voortgang. Waar nodig brengen we instrumenten en materialen mee. We organiseren de verbinding tussen de verschillende onderdelen en zorgen dat er naar een muzikaal resultaat wordt toegewerkt.

Van de school hebben we iets anders nodig.

De school kent haar leerlingen.

Een mentor weet soms precies welke leerling iedere pauze met een koptelefoon rondloopt. De muziekdocent weet wie al speelt. Een conciërge weet welke jongeren na schooltijd nog uren blijven hangen. En leerlingen weten vooral van elkaar wie thuis zingt, beats maakt, in een brassband speelt of stiekem een behoorlijk goede gitarist is.

Die kennis kunnen wij niet van buitenaf meenemen.

Daarom werken we bij voorkeur met één herkenbare medewerker van de school als **co-host**. Niet als muziekdocent en niet als projectleider, maar als verbinding tussen YTML, de school en de leerlingen.

Dat kan een muziekdocent zijn, maar net zo goed een mentor, jongerenwerker binnen de school, cultuurcoördinator of iemand anders bij wie jongeren gemakkelijk binnenlopen.

De precieze taakverdeling leggen we vóór de start vast.

Dat klinkt misschien bureaucratisch, maar het tegenovergestelde is waar. Juist door vooraf duidelijk te maken wie waarvoor verantwoordelijk is, voorkomen we dat tijdens het programma steeds meer taken ongemerkt bij dezelfde enthousiaste docent terechtkomen.

Enthousiasme van een docent is welkom. Afhankelijkheid van die ene enthousiaste docent is een slecht organisatiemodel.

Wij naar jullie. Of jullie naar ons.

Niet iedere school heeft een geschikt muzieklokaal, een aula die ’s avonds beschikbaar is of een gebouw dat eenvoudig langer open kan blijven.

Dat hoeft geen reden te zijn om niet mee te doen.

YTML@Night kan daarom op twee manieren worden georganiseerd.

Bij **YTML@Night @ School** komt YTML naar de school. Dat is de meest directe vorm van de gedachte waarmee dit plan begon: muziek brengen naar de plek waar jongeren al zijn. De school kan klein beginnen, bijvoorbeeld met enkele ruimtes en een beperkt aantal activiteiten, en het programma uitbreiden wanneer blijkt dat er voldoende belangstelling is.

Bij **YTML@Night @ YTML** gebeurt het omgekeerde. Een school brengt haar leerlingen naar de centrale locatie van Young Talent Music Lab. Daar zijn gespecialiseerde repetitieruimtes, instrumenten, ensembles, coaches en podiummogelijkheden beschikbaar en kunnen jongeren uit verschillende scholen elkaar ontmoeten.

Dat tweede model biedt meer muzikale mogelijkheden.

Het eerste model heeft een ander groot voordeel: **de voordeur is al bekend.**

Welke vorm beter werkt, zal per school verschillen. Misschien blijkt uiteindelijk zelfs een combinatie interessant: kennismaken en repeteren op school, en een aantal keren per jaar gezamenlijk naar YTML voor een grotere repetitie, masterclass, jamsessie of optreden.

We hoeven dat niet vooraf voor iedere school hetzelfde te maken.

Leuk plan. Maar komen ze de tweede woensdag ook?

Dat is uiteindelijk een belangrijkere vraag dan hoeveel mensen bij de presentatie van YTML@Night enthousiast knikken.

Een eerste bijeenkomst vol krijgen kan met voldoende communicatie, nieuwsgierigheid en pizza waarschijnlijk nog wel lukken.

De tweede, vijfde en negende bijeenkomst zijn interessanter.

Daarom willen we YTML@Night eerst in een beperkte pilot uitvoeren voordat we beweren dat we precies weten hoe het programma eruit moet zien.

Niet omdat we twijfelen aan het idee.

Wel omdat een aantal cruciale dingen alleen in de praktijk kan worden vastgesteld.

Hoe laat moet het programma beginnen? Direct na de laatste les, of juist met een tussenruimte? Hoe lang wil een leerling blijven? Welke activiteiten trekken vooral nieuwsgierige beginners en welke zorgen ervoor dat jongeren terugkomen? Werkt een open inloop naast vaste groepen? Hoe groot kan een band of vocal group worden voordat de coach vooral verkeersregelaar is? Welke digitale opdrachten worden thuis daadwerkelijk gebruikt? En wat gebeurt er wanneer een leerling drie weken enthousiast komt en daarna verdwijnt?

Dat zijn geen details voor later.

Dat **is** programmaontwikkeling.

Een eerste pilot kan bijvoorbeeld gedurende ongeveer tien weken worden georganiseerd. Lang genoeg om te zien of eerste belangstelling verandert in

terugkerende deelname, maar kort genoeg om daarna daadwerkelijk iets aan de aanpak te veranderen.

We willen daarbij niet alleen turven hoeveel jongeren binnenkomen.

We willen weten hoeveel er terugkomen.

Wie van activiteit wisselt.

Wie iets nieuws probeert.

Wie zich aan een vaste groep verbindt.

Wat coaches muzikaal zien veranderen.

Wat jongeren zelf vinden.

En minstens zo belangrijk: wat de school ervan merkt.

Want een YTML@Night-pilot waarbij dertig jongeren enthousiast zijn maar de school na tien weken uitgeput zegt *“dit nooit meer”*, is voor ons geen geslaagde pilot.

Een van de belangrijkste evaluatievragen wordt daarom heel eenvoudig:

Zullen we dit volgend jaar weer doen?

Als leerlingen daarop ja zeggen en de school nee, hebben we een probleem.

Als de school enthousiast is maar de jongeren niet terugkomen, hebben we óók een probleem.

Pas wanneer beide kanten verder willen, hebben we iets gebouwd dat de moeite waard is om op te schalen.

Niet alles wat telt, past in een Excel-bestand

We willen ontwikkeling meten, maar YTML@Night moet geen onderzoeksproject worden waar toevallig ook nog muziek klinkt.

Een deel kunnen we eenvoudig vastleggen: deelname, terugkeer, uitval, gekozen activiteiten, optredens en voortgang binnen het YTML-ontwikkelprofiel.

Andere dingen moeten we vragen en observeren.

Voelt een jongere zich welkom? Heeft hij andere muzikanten leren kennen? Durft zij inmiddels iets wat ze tien weken geleden niet durfde? Heeft iemand een instrument gevonden dat bij hem past? Is een deelnemer thuis gaan oefenen zonder dat iemand dat als huiswerk heeft opgegeven?

Dat soort informatie is minder netjes in een grafiek te vangen.

Maar voor een muziekprogramma kan het buitengewoon belangrijk zijn.

En we moeten ook bereid zijn een minder prettige conclusie te trekken.

Als jongeren niet komen, ligt dat niet automatisch aan “de moeilijk bereikbare doelgroep”.

Misschien is het tijdstip verkeerd.

Misschien spreekt het programma niet aan.

Misschien hebben wij de verkeerde muziek gekozen.

Misschien werkt de communicatie niet.

Misschien is de coach uitstekend muzikant maar niet degene bij wie een zestienjarige woensdagavond vrijwillig twee uur wil doorbrengen.

Een pilot is niet bedoeld om te bewijzen dat ons idee gelijk had.

Een pilot is bedoeld om uit te vinden wat er nodig is om het idee te laten werken.

En wie gaat dat betalen?

Ook daar kunnen we beter niet geheimzinnig over doen.

Een serieus muziekprogramma kost geld.

Goede muziekcoaches moeten worden betaald. Iemand moet het programma coördineren. Instrumenten slijten en moeten worden onderhouden. Er is materiaal nodig. Digitale leermiddelen moeten worden ontwikkeld. Een optreden vraagt techniek en organisatie. Afhankelijk van de locatie kunnen bovendien kosten ontstaan voor gebouwbeheer, beveiliging, schoonmaak of extra openstelling.

Als we al die kosten verstoppen achter het woord *samenwerking*, komen ze later vanzelf weer tevoorschijn.

Daarom krijgt iedere pilot en ieder jaarprogramma vooraf een transparante begroting.

Daarin maken we zichtbaar wat de **werkelijke kosten van het programma** zijn en welk deel daarvan door YTML, de school en eventuele externe financiers wordt gedragen.

Dat onderscheid is belangrijk.

De prijs die een school eventueel betaalt, hoeft niet hetzelfde te zijn als wat YTML@Night werkelijk kost.

YTML wil juist onderzoeken of programma’s mede kunnen worden gefinancierd door fondsen, gemeenten, maatschappelijke partners en bedrijven. Niet om een kunstmatig gratis programma te beloven, maar om te voorkomen dat deelname uitsluitend mogelijk wordt op scholen die toevallig het grootste cultuurbudget hebben.

Tegelijkertijd willen we niet beginnen met een begroting die alleen werkt zolang ieder jaar opnieuw een wonder gebeurt bij drie fondsen.

Een structureel programma vraagt uiteindelijk ook een structureel financieel model.

Wat een avond, een pilot en een volledig jaarprogramma precies kosten, werken we daarom uit op basis van de werkelijke inzet: aantal coaches, uren, voorbereiding, materialen, locatiekosten en omvang van de groepen. Vervolgens kunnen we ook iets zeggen wat bij subsidieaanvragen nogal eens ontbreekt:

wat kost YTML@Night eigenlijk per deelnemende jongere?

Niet omdat de goedkoopste activiteit automatisch de beste is.

Wel omdat enthousiasme ons niet ontslaat van rekenen.

En misschien blijkt uit de pilot dat een bepaalde activiteit veel geld kost en nauwelijks jongeren vasthoudt. Dan moeten we daar niet verliefd op blijven omdat hij zo mooi in het oorspronkelijke plan stond.

Ook financieel geldt dezelfde regel als muzikaal:

luisteren, proberen, terugkijken en beter doen.

Eerst maar eens bewijzen dat het werkt

YTML@Night begint dus niet met de belofte dat we een nieuw landelijk model voor buitenschoolse muziekeducatie hebben uitgevonden.

We hebben een idee dat logisch genoeg is om serieus te proberen.

Jongeren zijn op school. Ruimte is er vaak al. Muzikale belangstelling is er in veel meer vormen dan alleen bij leerlingen die zich uit zichzelf voor muziekles aanmelden. We weten uit bestaande muziekpraktijken dat

samenspelen, goede begeleiding, regelmaat en optreden krachtige onderdelen van muzikale ontwikkeling kunnen zijn. En voorbeelden zoals Albeda @night laten zien dat een onderwijsgebouw na de laatste les ook een andere rol kan krijgen.

Maar daarmee weten we nog niet hoe YTML@Night op een school in Rotterdam op woensdagavond werkelijk uitpakt.

Dat willen we ontdekken door het te doen.

Niet met twintig scholen tegelijk.

Met een school die nieuwsgierig genoeg is om de deur open te zetten en kritisch genoeg om ons na tien weken te vertellen wat er niet deugde.

Met jongeren die niet alleen onderwerp van het programma zijn, maar mede bepalen of het programma de moeite waard is om voor terug te komen.

En met muziekprofessionals die begrijpen dat talentontwikkeling niet begint bij de vraag:

Hoe goed ben je al?

Maar bij een veel eenvoudigere:

Zullen we eens spelen?